

Κείμενο παρέμβασης για το σεξισμό και τα έμφυλα στερεότυπα στην ελληνική δικαιοσύνη

Δημοσιεύουμε κείμενο που επεξεργάστηκε συλλογικά η Εναλλακτική Παρέμβαση Δικηγόρων Αθήνας, ως μια πρώτη τοποθέτηση-συμβολή στα ζητήματα έμφυλης βίας και αντιμετώπισής της από τη δικαιοσύνη.

Κείμενο παρέμβασης για το σεξισμό και τα έμφυλα στερεότυπα στην ελληνική δικαιοσύνη.

Η δίκη για τον βιασμό και τη γυναικοκτονία[1] της Ελένης Τοπαλούδη, αλλά και το ελληνικό ‘metoo’, που ξεκίνησε με καταγγελίες στο χώρο του αθλητισμού, της τέχνης και των πανεπιστημιακών ιδρυμάτων, επανέφεραν με επιτακτικό τρόπο τα έμφυλα ζητήματα στο δημόσιο διάλογο, με τη συζήτηση να επεκτείνεται αναπόφευκτα και στη νομική τους διάσταση. Η αγόρευση της Εισαγγελέως της έδρας στη «δίκη Τοπαλούδη», μια από τις πιο σχολιασμένες αγορεύσεις εισαγγελικού λειτουργού των τελευταίων ετών, καθώς και οι πρόσφατες αντιδράσεις στις καταγγελίες δεκάδων θυμάτων έμφυλης βίας, πυροδότησαν το ενδιαφέρον και του νομικού κόσμου.

Στη μεγάλη συζήτηση που ξεκίνησε κατά τη διάρκεια της συγκεκριμένης δίκης και συνεχίζεται, θεωρούμε, από θέση αρχής, θετικά τα οξυμένα αντανάκλαστικά των συναδελφισσών και των συναδέλφων να καταδικάζουν την έμφυλη βία, προασπίζοντας παράλληλα τις αρχές της δίκαιης δίκης και του τεκμηρίου αθωότητας. Φυσικά, διαχωριστήκαμε εξ αρχής από την ντροπιαστική παρέμβαση μέλους του ΔΣ του ΔΣΑ, κατά τη διάρκεια της δίκης Τοπαλούδη που προκάλεσε την αγανάκτηση μεγάλου μέρους του κλάδου και της κοινωνίας[2]. Απέναντι στον αποπροσανατολισμό που επιχείρησε η ανακοίνωση του Βερβεσού (με την εκ των υστέρων στήριξη της Ολομέλειας) και την πλήρη απουσία ή υποβάθμιση της οπτικής του φύλου από το νομικό διάλογο, θεωρούμε αναγκαία την ανάδειξη των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών των έμφυλων εγκλημάτων, των λόγων που (πρέπει να) μας αφορά μια ειδικότερη ανάλυση πάνω στο ζήτημα.

Θεωρούμε, επίσης, αναγκαία την καλλιέργεια -εδώ και τώρα- και την όξυνση των αντανάκλαστικών εκείνων που θα επιδεικνύουν αντίστοιχο ενδιαφέρον και ανησυχία για τα δικαιώματα των επιζωσών/θυμάτων έμφυλων εγκλημάτων και τα φαινόμενα συστηματικής και κατάφωρης

παραβίασής τους από την αστυνομία, τους δικαστικούς-εισαγγελικούς λειτουργούς αλλά και την πλειοψηφία των συνηγόρων υπεράσπισης στις υποθέσεις βιασμού, στις οποίες διαπιστώνονται οι περισσότερες προβληματικές.

Κεντρικό άξονα στην πατριαρχία αποτελεί το βαθιά κοινωνικά εμπεδωμένο σύστημα σεξιστικών λόγων και πρακτικών που κωδικοποιούνται ως «κουλτούρα του βιασμού» (*rape culture*), η οποία αναπαράγεται και διαπερνά οριζόντια όλη την κοινωνία και δε θα μπορούσε, επομένως, να απουσιάζει από τους κρατικούς μηχανισμούς, το νόμο, την ερμηνεία του και το δικαστικό σύστημα. Η στερεοτυπική αντίληψη του βιασμού ως εγκλήματος που τελείται σε εξωτερικό/δημόσιο χώρο, μεταξύ αγνώστων και που περιλαμβάνει αποκλειστικά τη διείσδυση και τη χρήση βίας από τον δράστη και την ισχυρή αντίσταση/πάλη του θύματος, παρότι συντριπτικά μειοψηφική στην πράξη, αποτυπώνεται σε μεγάλο βαθμό στη νομική αντιμετώπιση αυτών των υποθέσεων. Το γεγονός αυτό, σε συνδυασμό με την εν γένει εχθρική διάρθρωση του δικαικού συστήματος, όπως θα αναλυθεί, συμβάλλει στο ανησυχητικά μικρό ποσοστό καταγγελιών (οι επιζώσες ξέρουν καλά τι θα αντιμετωπίσουν) αλλά και στο ακόμα μικρότερο ποσοστό καταδικαστικών αποφάσεων.

Η έννοια της συναίνεσης στον βιασμό.

Η αντίληψη πως οι γυναίκες επιζητούν την σεξουαλική συνενούρηση ακόμα κι όταν δεν εκφράζουν ρητά τη συναίνεσή τους, πολλώ δε μάλλον όταν δεν εξωτερικεύουν με τον “αναμενόμενο” τρόπο την άρνησή τους, αποκρυσταλλώνεται στην κοινωνική παραδοχή πως οι γυναίκες ακόμα κι όταν λένε όχι εννοούν ναι, νομικά δε, μεταξύ άλλων, στην συμπερίληψη της χρήσης σωματικής βίας ως στοιχείου της αντικειμενικής υπόστασης του εγκλήματος, στην πλειοψηφία των εννόμων τάξεων διεθνώς. Παρότι το προστατευόμενο έννομο αγαθό είναι η σεξουαλική ελευθερία («γενετήσια», κατά την απαρχαιωμένη έκφραση του ελληνικού νόμου) στο μέχρι πρόσφατα ισχύον άρθρο 336 ΠΚ προϋπόθεση για την στοιχειοθέτηση του βιασμού αποτελούσε η άσκηση σωματικής βίας ή η απειλή σπουδαίου και άμεσου κινδύνου. Η πλέον ισχύουσα ως παράγραφος 1 του άρθρου 336 του ΠΚ που ψηφίστηκε επί κυβέρνησης ΣΥΡΙΖΑ, εισάγει μια ακόμα πιο αντιδραστική προσέγγιση: χωρίς καμία επαφή με τις επιστημονικές εξελίξεις, τις διεκδικήσεις του φεμινιστικού κινήματος και κυρίως με την πραγματικότητα των θυμάτων βιασμού, θέτει ως προϋπόθεση την άσκηση σωματικής βίας ή την απειλή σοβαρού και άμεσου κινδύνου ζωής ή σωματικής ακεραιότητας, περιορίζει επομένως τους λόγους του σοβαρού και άμεσου κινδύνου, αφήνοντας ουσιαστικά ατιμώρητες – ή υποβιβάζοντας αυτές στο αδίκημα της προσβολής της γενετήσιας αξιοπρέπειας - την πλειοψηφία των περιπτώσεων (εξαναγκασμός χωρίς σωματική βία, απειλή άλλου έννομου αγαθού, απώλεια συνείδησης κ.α.). Ενάντια σε αυτή την απαρχαιωμένη, αντιεπιστημονική και πλήρως υποταγμένη στην ανδροκεντρική αντίληψη του βιασμού πρόταση της επιτροπής και της κυβέρνησης, τάχθηκε από την πρώτη στιγμή το φεμινιστικό κίνημα, οργανώσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων και η αριστερά - τουλάχιστον στο μεγαλύτερο κομμάτι της - με αποτέλεσμα την προσθήκη της παραγράφου 5 που θέτει για πρώτη φορά την έννοια της συναίνεσης (σε συμμόρφωση και με το άρθρο 36 της Σύμβασης της Κωνσταντινούπολης). Η προσθήκη αυτή έγινε κυριολεκτικά την τελευταία στιγμή πριν την ψήφιση του νόμου, καθιστώντας έτσι αδύνατο τον απαραίτητο επιστημονικό, κοινωνικό διάλογο και επεξεργασία του όρου «συναίνεση». Χωρίς να υποβαθμίζουμε την αξία της νίκης αυτής, οι αντιφάσεις από την εξέταση της παραγράφου 1 και 5 του άρθρου 336 ΠΚ σε συνδυασμό και με το άρθρο 343 ΠΚ οδηγούν σε νομοθετική σύγχυση και, κατ' επέκταση, σε ανασφάλεια δικαίου, που πιθανόν θα προκαλέσει δυσκολίες στην εφαρμογή του νόμου. Διακύβευμα αποτελεί, επομένως, η θεωρητική εξειδίκευση και η νομολογιακή σφυρηλάτηση της έννοιας της συναίνεσης -και της

απουσίας της- με έναν τρόπο που να ανταποκρίνεται στην βιωμένη πραγματικότητα χιλιάδων θυμάτων βιασμού. Η επίγνωση πως οι νόμοι, ακόμα και όταν επιβάλλονται από την πίεση των κινημάτων, δε μπορούν να διαρρηξούν άνευ ετέρου εδραιωμένα εξουσιαστικά πλέγματα, όπως η πατριαρχία και ο ρατσισμός, καθιστούν αναγκαία την παρέμβαση σε όλη την κοινωνία και την πάλη μας εντός και εκτός των δικαστικών αιθουσών. Πολύτιμες αποτελούν και οι εμπειρίες από άλλες έννομες τάξεις, όπως της Αυστραλίας, που παρότι έχει εντάξει την έννοια της συναίνεσης στον ορισμό του βιασμού από το 1989, οι αντιστάσεις του δικαστικού συστήματος παραμένουν ισχυρές (ενδεικτικά στο “Meanings of ‘Sex’ and ‘Consent’ The Persistence of Rape Myths in Victorian Rape Law”, Dr Anastasia Powell, Dr Nicola Henry, Dr Asher Flynn and Dr Emma Henderson Griffith Law Review, January 1, 2013).[3]

Οι «ψευδείς καταγγελίες» των θυμάτων.

Στοιχεία από διεθνείς και εγχώριες έρευνες (ενδεικτικά για την Ελλάδα, Άγγελος Τσιγκρής, «Ψευδείς καταγγελίες βιασμού: Μερικές αλήθειες για ένα μύθο», 1999) ανατρέπουν πλήρως την αντίληψη πως στο έγκλημα του βιασμού η πλειοψηφία των υποθέσεων βασιζονται σε ψευδείς καταγγελίες, οι οποίες γίνονται από τις καταγγέλλουσες με σκοπό να αποκομίσουν κάποιο χρηματικό όφελος, για να «περισώσουν» κοινωνικά την χαλαρή ηθική τους είτε ακόμα και για να εκδικηθούν κάποιον πρώην ερωτικό σύντροφο. Φυσικά, ο μύθος αυτός δε μπορεί παρά να ιδωθεί υπό το πρίσμα της αμφισβήτησης συνολικά του γυναικείου λόγου, βιώματος και της αντίληψης πως ακόμα κι όταν λέει ή δείχνει πως δε θέλει, στην πραγματικότητα θέλει, όπως αναλύθηκε προηγουμένως. Είναι άλλωστε ενδεικτικό πως, ενώ τα εγκλήματα τα οποία τελούνται ενώπιον μόνο δύο προσώπων (δράστης / θύμα) και άρα χωρίς μάρτυρες, είναι πολλά (εξύβριση, κλοπή, εκβίαση κ. α), τα εγκλήματα έμφυλης βίας και δη σεξουαλικής είναι η κατεξοχήν περίπτωση στην οποία θεωρείται ότι τα θύματα προβαίνουν σε ψευδείς καταγγελίες για σκοπούς αποζημίωσης. Αυτό από μόνο του ενσωματώνει μία έμφυλη διάκριση στη δόμηση του λόγου και στη συγκρότηση της νομικής επιχειρηματολογίας, χωρίς να υποστηρίζεται από επιστημονικά και ερευνητικά δεδομένα.

Σε ό,τι αφορά -εν γένει- το δικαστικό σύστημα, η καχυποψία απέναντι στο θύμα αποτελεί τον κανόνα, πρακτική που γίνεται αντιληπτή από την πρώτη στιγμή, από την πρώτη επαφή με τις Αρχές, οι οποίες θα αμφισβητήσουν το γεγονός, θα αποθαρρύνουν το θύμα με κάθε τρόπο από το να υποβάλει καταγγελία, με την επίκληση νομικών ανακρίβειών (όπως η παραγραφή του αδικήματος ή η έλλειψη αποδείξεων) που η ίδια, αν δεν διαθέτει νομική υποστήριξη, δεν είναι σε θέση να αντικρούσει, όπως συνέβη άλλωστε και στον πρώτο βιασμό της Τοπαλούδη.

Στις ελάχιστες περιπτώσεις που υποθέσεις βιασμού φτάνουν στις δικαστικές αίθουσες, η εξέταση επικεντρώνεται στα ίχνη βίας στο σώμα του θύματος, για την απόδειξη των οποίων απαιτούνται ιατροδικαστικές εκθέσεις συχνά ελλιπείς, καθώς τις περισσότερες φορές πραγματοποιούνται ημέρες μετά το συμβάν, είτε λόγω έλλειψης κατάλληλης ενημέρωσης του θύματος είτε γιατί η εξέταση δεν κατέστη δυνατόν να γίνει εγκαίρως (με μόλις 13 ιατροδικαστικές υπηρεσίες σε όλη την Ελλάδα στις έδρες των Εφετείων, οι οποίες δεν λειτουργούν καν τα Σαββατοκύριακα). Η αμφισβήτηση της αλήθειας της καταγγελίας επιτείνεται στην περίπτωση που δεν πραγματοποιηθεί σε σύντομο χρόνο μετά την τέλεση του βιασμού, παραγνωρίζοντας πλήρως την διαχείριση του τραύματος και θέτοντας, άρρητα, μια εξονομική προϋπόθεση. Ιδιαίτερα στις περιπτώσεις που η σωματική βία δεν αποδεικνύεται με βεβαιότητα ή δεν υπάρχουν μαρτυρικές καταθέσεις, η διερεύνηση επικεντρώνεται αποκλειστικά στην προσωπική της ζωή, στην αξιοπιστία του λόγου και την

ακεραιότητα του χαρακτήρα της καταγγέλλουσας και όχι στα στοιχεία του ίδιου του εγκλήματος. Στο σημείο αυτό, οι πατριαρχικές αντιλήψεις για την γυναικεία υποκειμενικότητα και τους έμφυλους ρόλους συναντώνται με τις ταξικές και φυλετικές διακρίσεις με τον πιο ξεκάθαρο τρόπο. Ένα επίσης χαρακτηριστικό παράδειγμα υιοθέτησης ενός λόγου με έμφυλο πρόσημο, αντλείται από τις δικαστικές αίθουσες και το λόγο συναδέλφων αλλά και δικαστών: ένα θύμα έμφυλου εγκλήματος θα αμφισβητηθεί σκληρά για τις συνθήκες υπό τις οποίες το ίδιο κινήθηκε και “συνετέλεσε” στη θυματοποίησή του, ενώ στην περίπτωση ενός βίαιου εγκλήματος του κοινού ποινικού δικαίου (ληστεία π.χ.), υπό τις ίδιες ακριβώς συνθήκες και τα ίδια πραγματικά περιστατικά, δε θα αμφισβητηθεί ούτε ο λόγος του ούτε η ορθή ή μη εξωτερική του άρνησής του και το αν αυτή κατέστη σαφής. Αντίστοιχα, σε επιθέσεις με κίνητρο οικονομικό/περιουσιακό και σε κάθε περίπτωση, μη έμφυλο, όσο ‘αφελώς’ και απρόσεκτα και να φέρθηκε το θύμα, κανένα άτομο, είτε εκπρόσωπος της δικαστικής εξουσίας ή συνάδελφος, δε θα τολμήσει να αρθρώσει επιχειρηματολογία της ‘ατομικής ευθύνης’ του θύματος που έθεσε εαυτόν σε κίνδυνο, «προκαλώντας το δράστη»[4]. Αυτού του τύπου η επιχειρηματολογία δυστυχώς και αρθρώνεται και βρίσκει ευήκοα ώτα, στις περιπτώσεις σεξουαλικών αδικημάτων.

Περαιτέρω, το θύμα έχει πολύ περισσότερες πιθανότητες να αντιμετωπιστεί με σεβασμό, εάν προσιδιάζει στην κατηγορία ‘σωστό θύμα βιασμού’ - από πλευράς κοινωνικού προφίλ και σεξουαλικής ζωής. Καθίσταται έτσι σαφές πως για όποιες δεν πειθαρχούν στις επιταγές της πατριαρχίας και της ετεροκανονικότητας, για όσες δεν «ταιριάζουν» στο αρχέτυπο του θύματος που άρρητα υιοθετεί το σεξιστικό, ρατσιστικό και ταξικό δικαστικό σύστημα, όπως οι παρέχουσες σεξουαλικές υπηρεσίες, οι τρανς γυναίκες, όσες δεν έχουν σταθερή, μονογαμική, ετεροφυλοφιλική σχέση, οι προσφύγισες ή μετανάστριες, οι τοξικοεξαρτημένες, οι γυναίκες με χαμηλό επίπεδο εκπαίδευσης και κοινωνικό στάτους, ακόμα κι αν καταφέρουν να φτάσουν στις δικαστικές αρχές, οι πιθανότητες να ασκηθεί δίωξη για την υπόθεση τους ή να τιμωρηθεί ο δράστης είναι σχεδόν μηδενικές. Τέλος, με αφορμή και τις πρόσφατες καταγγελίες στον χώρο του θεάτρου, δε θα μπορούσαμε να παραλείψουμε το ζήτημα του βιασμού ανδρών από άνδρες, (σε περιβάλλοντα όπως τα εκπαιδευτικά ιδρύματα κάθε είδους, ο στρατός, οι φυλακές, τα στρατόπεδα συγκέντρωσης προσφύγων, όπου πολλαπλασιάζονται οι συνέπειες της τοξικής αρρενωπότητας) που φέρει ακόμα μεγαλύτερο στίγμα και καχυποψία, επομένως καταγγέλλεται ακόμα λιγότερο.

Η ευθύνη του θύματος (victim blaming).

Στις περιπτώσεις που η υπόθεση φτάσει στις δικαστικές αίθουσες η επιζώσα θα κληθεί να αντιμετωπίσει την ίσως πιο διαδεδομένη αντίληψη γύρω από τον βιασμό, πως το θύμα προκάλεσε την πράξη του δράστη. Η διαδικασία αυτή είναι επιπρόσθετη στη διαδικασία self-blaming που ήδη έχει περάσει και ενδεχομένως περνάει το θύμα βιασμού: “μήπως παρέλειψα να κάνω κάτι που θα απέτρεπε το δράστη, μήπως έπρεπε να έχω αντισταθεί πιο σθεναρά;” τι θα μπορούσε εν γένει να έχει κάνει διαφορετικά. Οι ερωτήσεις της έδρας και κυρίως των δικηγόρων που αναλαμβάνουν την υπεράσπιση των βιαστών αφορούν σχεδόν αποκλειστικά το αν η επιζώσα/θύμα είχε λάβει όλα τα απαραίτητα μέτρα αυτοπροστασίας της ή αν περπατούσε έξω μέχρι αργά, πόσο «προκλητικές» ήταν οι ενδυματικές της επιλογές και το είδος των εσωρούχων της, αν και πόσο είχε πει, αν χόρευε πολύ, φλέρταρε ή δημιούργησε στον δράστη την εντύπωση πως είναι σεξουαλικά απελευθερωμένη, αν τον γνώριζε, αν τον είχε καλέσει η ίδια στο σπίτι της και αν είχε προηγούμενη σεξουαλική επαφή μαζί του. Παράγουν, συνεπώς, για άλλη μια φορά, το προφίλ της γυναίκας που δεν αποτελεί υποψήφιο θύμα βιασμού, ενοχοποιώντας συγχρόνως όλες τις υπόλοιπες και αποτρέποντάς τες

ακόμα περισσότερο από το να προβούν σε καταγγελία.

Η ανάδειξη των παραπάνω προκαλεί συχνά ενστάσεις συναδέλφων, οι οποίοι/ες θεωρούν πως δεν υπάρχει άλλος τρόπος αναζήτησης της αλήθειας από τη δικαιοσύνη και ότι τα φεμινιστικά αιτήματα ελλοχεύουν τον κίνδυνο να οδηγηθούμε σε παραβίαση του τεκμηρίου αθωότητας και των δικαιωμάτων των κατηγορουμένων εν γένει. Διευκρινίζοντας ότι ρητώς απορρίπτουμε οποιαδήποτε συζήτηση περί αντιστροφής του βάρους απόδειξης, ως αποπροσανατολιστική για τα πραγματικά καθήκοντα που έχουμε απέναντι στην έμφυλη βία, δε μπορούμε παρά να αναδείξουμε ότι στις υποθέσεις βιασμών αυτό που κυριαρχεί είναι ένα άτυπο τεκμήριο ενοχής του θύματος και συγχρόνως το βάρος απόδειξης της σύνεσης και συμμόρφωσής του με τα χρηστά ήθη και τις επιταγές της πατριαρχίας. Οι ερωτήσεις και οι αγορεύσεις των συνηγόρων υπεράσπισης των βιαστών και δολοφόνων της Ελένης Τοπαλούδη εντάσσονται πλήρως σε αυτό το μοτίβο. Σε μια προσπάθεια να κεντρίσουν τα πατριαρχικά ένστικτα επιβίωσης των ανδρών ενόρκων (οι δύο γυναίκες είχαν βεβαίως εξαιρεθεί από πλευράς συνηγόρων υπεράσπισης) αναφέρθηκαν στη δραστήρια σεξουαλική της ζωή, αμφισβήτησαν τις μαρτυρικές καταθέσεις σχετικά με τις ψυχολογικές συνέπειες του προηγούμενου βιασμού που είχε υποστεί λίγους μήνες πριν την δολοφονία της και ένας από αυτούς έθεσε και μια νέα ευφάνταστη προϋπόθεση για την αναγνώριση τέλεσης βιασμού, την προηγούμενη αφαίρεση του στηθόδεσμου του θύματος από τους δράστες.

Η αναπαραγωγή όλων των παραπάνω από συναδέλφους, συνηγόρους υπεράσπισης δραστών έμφυλων εγκλημάτων και από τις αστυνομικές αρχές, τους δικαστικούς και εισαγγελικούς λειτουργούς είναι η κανονικότητα που θα αντιμετωπίσουν όσες βρουν το κουράγιο να καταγγείλουν τον βιασμό τους. **Αυτή την εμπεδωμένη κανονικότητα της κουλτούρας του βιασμού καλούμαστε να ανατρέψουμε, εντός κι εκτός των δικαστικών αιθουσών.**

Για όλα τα παραπάνω, θεωρούμε αναγκαίο και επιτακτικό να αρθρωθεί από μεριάς μας ένα ολοκληρωμένο πλαίσιο νομικών διεκδικήσεων, τόσο απέναντι στην κυβέρνηση όσο και απέναντι στον ίδιο τον ΔΣΑ και την Ολομέλεια των Δ.Σ.

-Να υπάρξει πρόβλεψη για ειδική εκπαίδευση πάνω στην έμφυλη βία όλων των εμπλεκόμενων μερών της δίκης (στις νομικές σχολές, σχολές αστυνομίας, Εθνική Σχολή Δικαστών).

-Ο ΔΣΑ να λάβει άμεσα απόφαση για την διενέργεια ειδικών σεμιναρίων και την έκδοση πρωτοκόλλων καλών πρακτικών για τον χειρισμό υποθέσεων έμφυλης βίας και σεξουαλικών εγκλημάτων.

-Να υπάρξουν ειδικές νομοθετικές προβλέψεις και να εφαρμοστούν οι υπάρχουσες για την αντιμετώπιση της δευτερογενούς θυματοποίησης των θυμάτων/επιζωσών έμφυλων εγκλημάτων, όπως η πρόβλεψη εξοπλισμού που θα επιτρέπει την εξέταση του θύματος με οπτικοακουστικά ή άλλα μέσα, ώστε να μην βρίσκεται δίπλα στον κακοποιητή/βιαστή, με τρόπο που να εξασφαλίζονται τα δικαιώματα όλων των μερών, όπως άλλωστε έχει ήδη νομολογηθεί από το ΕΔΔΑ.

-Να προβλεφθεί η τοποθέτηση εξειδικευμένων αστυνομικών σε κάθε Τ.Α., να αναλαμβάνει από την αρχή την υπόθεση ένας υπάλληλος, του φύλου προτίμησης του θύματος και κατάλληλων

εκπαιδευμένων διερμηνέων και ψυχολόγων, για να αντιμετωπιστεί το φαινόμενο συνεχών καταθέσεων και εξιστόρησης του συμβάντος που επιβαρύνει την ψυχική κατάσταση του θύματος.

-Να αυξηθούν οι ιατροδικαστικές υπηρεσίες και να εξασφαλιστεί εξοπλισμός (kit βιασμού) ακόμα και στα πιο μικρά κέντρα υγείας της επαρχίας, ώστε να μη χάνεται πολύτιμος χρόνος για την λήψη των αποδεικτικών στοιχείων.

-Να διευρυνθούν οι προβλέψεις για δωρεάν νομική βοήθεια στα θύματα έμφυλης βίας.

-Να υπάρξει νομοθετική παρέμβαση όπου με σαφήνεια θα ορίζεται το αδίκημα του βιασμού, στα πλαίσια που ορίζει η Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης (Άρθρο 36, παράγραφος 2): *“Η συναίνεση πρέπει να παρέχεται εκουσίως, ως αποτέλεσμα της ελεύθερης βούλησης του ατόμου η οποία αξιολογείται στο πλαίσιο των περιστάσεων, και η συναίνεση, ως μια εκούσια και συνεχιζόμενη συμφωνία συμμετοχής σε μια συγκεκριμένη σεξουαλική δραστηριότητα που μπορεί να ανακληθεί οποιαδήποτε στιγμή.”*

- Να υπάρξει νομοθετική παρέμβαση για την ποινική αντιμετώπιση της σεξουαλικής παρενόχλησης, με επιβαρυντικές περιστάσεις όταν συμβαίνει σε εκπαιδευτικά ιδρύματα και χώρους εργασίας.

Σημειώσεις

[1] □ Συνειδητά επιλέγουμε αυτόν τον όρο, που δεν έχει νομική κατοχύρωση, αλλά συμπυκνώνει κατά την άποψή μας ακριβέστερα τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των ανθρωποκτονιών λόγω φύλου.

[2] □ Θυμίζουμε ότι ο Σύμβουλος του ΔΣΑ, χωρίς καμία εσωτερική διαδικασία, «κόμισε» εκτός κάθε δικονομικής πρόβλεψης στο Δικαστήριο τη διαμαρτυρία του Προέδρου του ΔΣΑ για τις υποτιμητικές κατ’ αυτόν σε βάρος των δικηγόρων αποστοφές της Εισαγγελέα.

[3] □ <https://tinyurl.com/2zrswe8v>

[4] □ Δύσκολα δηλαδή θα φανταζόμασταν να τίθεται μια ερώτηση σε θύμα ληστείας «γιατί περάσατε από τον τάδε δρόμο που έχει ελλιπή φωτισμό το βράδυ;».